

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/aparat-bezpieczenstwa/38920,Czerwona-Zielona-Gora-1945-1981.html>

DODATEK SPECJALNY
IPN
GAZETA POLSKA
NIEZALEŻNA
MIECIECI NARODU

„CZERWONA” ZIELONA GÓRA 1945–1981

Zielona Góra i województwo zielonogórskie pozostawały na uboczu wielkich wydarzeń politycznych PRL. Silne na tym terenie PZPR, administracja państwowa i SB sprawiły, że stolicę regionu nazywano „Czerwoną Górą”. Nie oznacza to jednak, że mieszkańcy zawsze bezwolnie akceptowali taki stan rzeczy. Jednym z najważniejszych protestów społeczeństwa zielonogórskiego była obrona Domu Katolickiego w Zielonej Górze 30 maja 1960 r. O tym i innych przejawach oporu i walki z reżimem komunistycznym przypominamy w niniejszym dodatku.

Repatrianci z ZSRR w dokumentach organów bezpieczeństwa PRL

Paweł Kabał, ORULAD IPN Poznań
Jednym ze skutków II wojny światowej były masowe migracje. Szczególnie mocno wystąpiły w Polsce, która w wyniku wojny i inkorporacji Kresów Wschodnich przez ZSRR utraciła dużą część przedwojennego terytorium. Nowa Polska miała być jedynym narodziwsciem. Dlatego też do ZSRR zostali „ewakuowani” Ukraińcy, Białorusini i Litwini. Ten masowy proces dotyczył również Polaków z ziem wschodnich przyłączonych do ZSRR i z gębi tego państwa (depor-

tacja 1939–1941), których przesiedlono na zachód.
Pierwsza fala repatriacji przypadła na lata 1944–1946. Pozostała w ZSRR ludność polska znalazła się w ciężkim położeniu. W 1955 r. czynnik odgórny – „liberalne” decyzje władz sowieckich przebiegające w okresie tzw. odwilży po śmierci Stalina doprowadziły do wznowienia przesiedleń, które trwały do 1959 r.
W Instrukcji nr 1/56 z dn. 04.02.1956 r. dyrektora Departamentu III Brystrygie-

ra opisano Polaków przybywających z ZSRR jako byłych więźniów obozów i zakładów karnych, działaczy „delegatury rządu londyńskiego” i AK z lat okupacji, członków nielegalnych organizacji antyradzieckich oraz jako osoby spośród kółka zachodniej Białorusi i Ukrainy, występujących przeciw ZSRR. Powiatowe Urzędy ds. Bezpieczeństwa Publicznego, które miały najwięcej „pracy”, miały zbierać dane o znaczeniu operacyjnym w punktach repatriacyjnych, zwracając uwagę na akty „delegatury rządu

„Czerwona” Zielona Góra 1945-1981

04.01.2008

COFNIJ SIĘ